

Vålberga brunn (forts.)

2.

Hälsobrunnar i Fryksdalen: nds län.

Vålberga brunn i Lysvik i bruk redan på munktiden?

Som i den förra artikeln nämnts har Fernow om hälsokällan på Berga hemmans ägor i Lysvik denna notis: »Nu på några år har en surbrunn på Berga ägor i Lysviks socken kommit i rop och igång, vilken gjort nästan otroliga kurer och som mer och mer besökes av höga och låga.» Samt i en not, samma sida 521, Norstedts upplaga: »Häradshövding Lanner och komminister mag. D. Ekman, som bo här bredvid hava hederligen föresatt sig att denna mineralkälla på intet sätt skall skämmas genom överbyggnad eller annat, som kan hindra luften att arbeta med källans natur.»

ÅKE NORÉN 1949

Vänd!

Brunnen synes ha kommit i ropet omkring 1770. Fernows arbete kom ut 1773, men hans anteckningar till boken äro givetvis av äldre datum. Men det kan av goda skäl antagas, att denna brunn tidigast varit offerkälla. Enligt Levertin, Svenska brunnar och bad, tryckt i Stockholm 1883, skall »Wählberga brunn redan under munktiden varit begagnad». Traditionen om offerkälla här har tydligen förbleknat.

Som ovan sagts ligger brunnen på hemmanet östra Berga mark, men har tydligen fått namn av det intill liggande Vältjärnet. Förleden i detta namn säges vara dialektordet »Vål» i betydelsen svedjefall och icke det »vål» som går igen i vårdkase. Enligt Linroth skall brunnen år 1781 ha erhållit »samma privilegier som Loka och Medevi hälsobrunnar blivit förunte.» Enligt samme författare hade tvist uppstått mellan Värmlands dåvarande två provincialmedicus, assessor Ekman i Karlstad och Skragge i Filipstads, det vill säga mellan innehavarna av västra o. östra distrikten, angående intendentsbefattningen vid brunnen. Tvisten avgjordes av Kungl. maj:t, som 1782 be-

(K. H.)

8 à 9 km
NÖ